

Stichting Peutjut-Fonds
De Bogaert 19 – 6983 HE Doesburg
Telefoon 0313 - 477091
Email: info@peutjut-fonds.nl
Website: www.peutjut-fonds.nl
IBAN: NL31 INGB 0003 5646 00

1. Inleiding

In Indonesië, in Banda Aceh (voorheen Kota Radja), de hoofdstad van de provincie Aceh op Sumatra, ligt een uniek cultureel en historisch erfgoed: de (Militaire) Erebegraafplaats Peutjut, of zoals de Acehers het noemen: “Kerkhof Peutjoet”.

De instandhouding van Peutjut als waardevol cultureel en historisch erfgoed werd tijdens de Ronde Tafel conferentie in 1949 door zowel de Regering van de nieuwe Republiek der Verenigde Staten van Indonesië als door de Nederlandse Regering onderkend. Desalniettemin is in de jaren daarna Peutjut toch ernstig in verval geraakt, met name omdat Nederland alleen het onderhoud van oorlogsgraven vanaf de tweede wereldoorlog financiert. Peutjut dateert uit de Atjeh-oorlog (1873-1942) en de instandhouding daarvan komt daarom niet voor financiering door de Nederlandse overheid in aanmerking. Dit leidde in 1976 tot een particulier initiatief om in Nederland de Stichting Peutjut-Fonds op te richten met als doel fondsen te werven voor de restauratie en het onderhoud van Peutjut en met als tweede doelstelling de bevordering van de studie van de historie, de talen en de cultuur van Atjeh en de verspreiding van de kennis over deze onderwerpen.

Peutjut in 1976

Hoewel de formele zeggenschap over de Erebegraafplaats Peutjut bij de Indonesische/Acehse autoriteiten ligt, is er sinds de oprichting van de stichting bij deze autoriteiten op alle niveaus veel belangstelling en waardering voor de inspanningen die we ook in Nederland t.b.v. Peutjut doen, zoals fondsenwerving, donateurs benaderen. Omdat de stichting sinds haar oprichting heeft nagestreefd om de instandhouding van Peutjut altijd in samenspraak met lokale autoriteiten te realiseren, is aan Indonesische zijde in de loop der jaren steeds meer het besef gegroeid dat de instandhouding van dit waardevolle erfgoed een gedeelde verantwoordelijkheid is.

2. Instandhouding Peutjut, mogelijk door samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid.

Na de initiële restauratie in de jaren '80 en '90 werd Peutjut in 2000 behoorlijk beschadigd door een overstroming en in 2004 zeer ernstig beschadigd door de Tsunami die Aceh toen in alle hevigheid trof. Beide keren vroegen de lokale autoriteiten of de Stichting Peutjut-Fonds de wederopbouw van Peutjut kon bewerkstelligen, omdat hun (financiële) middelen daartoe niet toereikend waren.

Een deel van het Ereveld direct na de Tsunami en na restauratie

Vooraf na de Tsunami was dit voor de stichting een enorme opgave. Mede door twee elkaar opvolgende beleidsvisies (2005 en 2013), die vanuit de stichting zijn opgesteld in nauwe samenwerking met Aceh, zijn veel partijen aangehaakt en zijn er, mede dankzij onze lokale vertegenwoordiger, intensieve contacten met de lokale autoriteiten en instanties in Aceh. Sinds 1980 vervulde de oud-directeur van het Documentatie en Informatiecentrum Aceh de rol van onze lokale vertegenwoordiger en vanaf 2019 zijn zoon. Hij fungeert ook als onze liaison naar de lokale bedrijven die op Peutjut werken en is voor de stichting een belangrijke bron van kennis en informatie. Ook is er een hechte band met het Documentatie en Informatiecentrum Aceh waar veel historische kennis aanwezig is. De instandhouding van de Erebegraafplaats en de restauratie van de vele monumenten wordt gezamenlijk gedaan. Dat gebeurt door de inzet van lokale bouwkundigen, bedrijven en instanties die verantwoordelijk zijn voor het materieel en immaterieel erfgoed, de provincie Aceh en de gemeente. Daarnaast werkt ook een door de stichting betaalde lokale (inwonend) beheerder/onderhoudsman mee, die tevens aanspreekpunt voor bezoekers is.

In het oog springend is de manier waarop de voormalige kolonisator door de Acehse bevolking wordt gezien. Opvallend is de veel gehoorde opmerking, het verleden is het verleden en we kunnen daar niets aan veranderen behalve ervan leren. Maar het heden en de toekomst zijn nog veel belangrijker. Waarom elkaar blijven aankijken op het verleden, elkaar alsnog veroordelen, is de heersende opvatting. De manier waarop de stichting zich heeft neergezet, wordt vooral gezien als onbaatzuchtig en zich sterk betrokken voelend bij de bevolking, bijvoorbeeld door heel snel na de Tsunami van 26 december 2004 - op aangegeven van onze defensieattaché in Jakarta - ter plaatse te zijn om op verzoek van en vooral samen met de autoriteiten van Aceh te kijken wat er van het Ereveld kon worden gered. Men had niet alleen grote bewondering dat bestuursleden van de stichting zich in een zwaar verwoest gebied begaven met nog duizend doden die geborgen moesten worden, maar ook ons medeleven en respect bleek van grote waarde.

3. De financiële middelen

De stichting heeft in de lange tijd dat zij bestaat veel financiële middelen verworven en beschikbaar gesteld. Niet alleen voor het herstel van de zwaar beschadigde Erebegraafplaats, maar ook voor huidige en komende restauraties en voor de jaarlijkse exploitatiekosten. Sinds de oprichting van de Stichting Peutjut-fonds wordt er gebruik gemaakt van donaties van donateurs (nu ook uit Indonesië zelf!). O.m. werd een subsidie ontvangen van de Stichting Het Gebaar. Na de Tsunami ramp heeft de stichting onder andere een subsidie ontvangen van de Mondriaan Stichting om de begraafplaats te herstellen. In de jaren daaropvolgend werd ook subsidie ontvangen van het Prins Bernard Cultuur Fonds. Hierdoor konden grotere restauraties uitgevoerd worden.

Door frequente werkbezoeken van bestuursleden van de stichting aan Aceh, is er in de loop der jaren een goed lokaal netwerk opgebouwd. Mede dankzij onze lokale vertegenwoordigers zijn deze contacten bestendig. De door de stichting uitgedragen visie om vooruit te kijken, met oog voor het verleden, heeft eraan bijgedragen dat de lokale autoriteiten meer en meer aandacht toonden voor de begraafplaats. Deze jarenlange inzet heeft erin geresulteerd dat de lokale autoriteiten nu ook hun bijdrage leveren aan het dagelijkse onderhoud aan de begraafplaats. Voor de stichting betekent dit, dat er meer financiële ruimte is voor het restaureren van de aanwezige graven.

In de afgelopen jaren heeft onze stichting te maken met een door natuurlijk verloop teruglopend donateursbestand en daardoor ook teruglopende inkomsten. De werkzaamheden die door de lokale autoriteiten worden uitgevoerd, zijn daarom een welkome aanvulling op onze financiën. De stichting blijft zich inzetten om zowel in Nederland als lokaal middelen te verwerven om onze financiële situatie stabiel te houden om zo het onderhoud te kunnen blijven uitvoeren. De steun donateurs is daar wel voor nodig.

4. Het heden en de toekomst

Het feit dat de Stichting Peutjut-Fonds “Kerkhof Peutjoet” een aantal malen van de ondergang heeft gered en dit erfgoed daarmee ook voor de Acehers behouden is gebleven, heeft ertoe geleid dat de huidige instandhouding van de Erebegraafplaats een gedeelde verantwoordelijkheid is geworden van zowel de lokale autoriteiten als de stichting. Uiteindelijk zal het noodzakelijke onderhoud op langere termijn zoveel mogelijk door Aceh zelf moeten worden uitgevoerd en gefinancierd. Maar tot die tijd zal de stichting dit werk zo lang als mogelijk voorzetten.

Het is duidelijk dat de bevolking van Aceh zich richt op de toekomst, met als belangrijkste kenmerk de historie zonder verdere veroordeling te behouden en gezamenlijk te werken aan het instandhouden van een Erebegraafplaats, waar ruim 2.200 Nederlandse militairen begraven liggen, zij aan zij met vele anderen, ongeacht geloof of overtuiging.

De stichting werkt eraan om het verworven draagvlak onder de bevolking ook te vergroten door op een moderne manier er over te communiceren. Met name voor de huidige en komende generaties is de Erebegraafplaats Peutjut als cultureel historisch erfgoed van groot belang.

Tot slot, het bovenstaande is een voorbeeld waarop voormalige vijanden, d.w.z. kolonisator en het gekoloniseerde land, hebben geleerd van het verleden. Daarmee wordt het heden en de toekomst op gelijkwaardige basis vormgegeven en vooral met elkaar verbonden, zeker waar het in dit geval om gaat: de Erebegraafplaats Peutjut te Banda Aceh in Indonesië.